

van het BNP – in Nederland is het defensiebudget lager dan 1,2%), maar grensconflicten, aanwezigheid in de bezette gebieden en de constante dreiging van terrorisme lijken deze cijfers te verdedigen. Toch wordt het gedrag van de strijdkrachten ten aanzien van vooral de Palestijnse bevolking in de bezette gebieden – internationaal – steeds harder veroordeeld. Ook in Israël, vooral in Tel Aviv, en uit de krijgsmacht zelf komen vaker kritische geluiden.

Desondanks maakt het leger zo'n integraal onderdeel uit van de samenleving, dat het grootste deel van de bevolking haar soldaten onvoorwaardelijk steunt. U moet bedenken dat bijna iedereen enige tijd in het leger heeft gezeten – man, vrouw, rijk, arm – wat in een land met zoveel culturen saamhorigheid aan de ene kant en emancipatie van de vrouw aan de andere kant heeft veroorzaakt.

Een bijkomend verschijnsel is dat het leger een belangrijke aanjager en innovator is van de Israëlische economie. Het ontstaan van de tech- en kenniseconomie is voor een groot deel te danken aan

het leger als afnemer én als leverancier van goed opgeleide arbeidskrachten.

De economie

Tel Aviv is het economisch centrum van Israël. Hier wordt het geld verdiend. Maar de laatste 10 jaar heeft de 'oude' economie afgedaan. De stad wordt nu gezien als de nieuwe Silicon Valley. Van de 600 bedrijven die aan de Tel Aviv Stock Exchange staan genoteerd, zijn 140 techbedrijven en hiervan zijn 51 biomedisch geïnteresseerd. Tel Aviv is in korte tijd een hub voor techbedrijven geworden; niet alleen in Israël, maar voor de gehele regio.

Dat de economie booming is, is duidelijk te zien aan de enorme bedrijvigheid: overal zie je bouwputten en kranen. Wolkenkrabbers worden uit de grond gestampt om nieuwe bedrijven te huisvesten of filialen van de internationale conglomeraten te huisvesten. Tegelijkertijd lijkt de economie van Tel Aviv steeds meer te drijven op start-ups. Kleine, meestal tech- en internetbedrijfjes zijn door de hele stad heen gevestigd.

Kersverse sergeanten in de Israeli Defence Force

5 Kunsttempel van Israël – Tel Aviv Museum of Art

Kaart: ► J 8 (Helena Rubinstein Pavilion G 9), oriëntatiekaartje: blz. 45
Vervoer: Bus 9, 18, 28, 70, 90, 111

Het Tel Aviv Museum of Art is hét kunstmuseum van Tel Aviv. Hier zijn de kunstschaten van Israël verzameld, van oude meesters tot hedendaagse Israëlische kunstenaars.

In 1932 liet Meir Dizengoff, de eerste burgemeester van Tel Aviv, zijn eigen huis en kunstcollectie na aan de stad met als voorwaarde dat het een museum moest worden. Na meer dan 80 jaar is het **Tel Aviv Museum of Art**, voornamelijk dankzij particuliere schenkingen, een kunstmuseum van wereldformaat geworden. Het oude woonhuis van Dizengoff werd al snel te klein voor de snel groeiende collectie en met de hulp van cosmeticamagnate Helena Rubinstein werd in 1959 het **Helena Rubinstein Pavilion** opgericht. Twaalf jaar vormde dit paviljoen de verblijfplaats van de collectie tot het huidige hoofdgebouw van het museum op King Saul Boulevard in 1971 gereedkwam.

In 2011 werd het museum met 20.000 m² uitgebreid met het **Herta en Paul Amir Building**. Dit architectonisch bijzondere paviljoen, van de hand van Preston Scott Cohen, is een van de nieuwe landmarks van Tel Aviv.

Galleries

Van binnen ziet het museum er erg Amerikaans uit: iedere zaal – *gallery* – is genoemd naar de, meestal particuliere, schenkers. Hierdoor mis je de broodnodige chronologie, maar de herkomst van de werken is wel meteen duidelijk.

De belangrijkste *galleries* zijn op de eerste verdieping. De **Moshe en Sarah Mayer Gallery** heeft veel werk van moderne schilders als Picasso, Léger, Braque, maar ook schilderijen van Dufy, Chagal, Van Gogh en Monet. In de **Mizne Blumenthal Gallery** hangen naast prachtige Picasso's bijzondere werken van Duitse expressionisten, dadaïsten en surrealisten.

14 De oudste haven ter wereld – Old Jaffa

Kaart: ► C 12/13, oriëntatiekaartje: blz. 70

Vervoer: Bus 10, 37

Een reis naar Tel Aviv is niet compleet zonder een bezoek aan het oude Jaffa. Het contrast met het moderne Tel Aviv kan niet groter: kleine steegjes, trappetjes, kerken, kloosters, moskeeën en een 5000 jaar oude haven. Wereldgeschiedenis op postzegelformaat.

Yafo, waarschijnlijk gesticht door de zoon van Noah, Jafet, is een van de oudste havensteden ter wereld. Sporen van Romeinse overheersing tot kruisvaarders, van Ottomaanse sultans en Napoleons troepen tot Brits protectoraat: op dit kleine oppervlak vindt u ze overal. Maar Jaffa was vooral een van de eerste plaatsen waar Joden zich in de 19e eeuw vestigden op zoek naar het Beloofde Land. Hier woonden generatieslang joden, christenen en moslims zij aan zij.

Met de grote groei van Joodse immigratie naar Israël (in het Hebreeuws *Aliya* genoemd) in het begin van de 20e

eeuw werden ten noorden van Jaffa de eerste Joodse buitenwijken – zoals Neve Tzedek – gebouwd, die uiteindelijk het huidige Tel Aviv zouden vormen. Pas in 1950 werd Jaffa bij de stad getrokken en sindsdien heet Tel Aviv officieel ook Tel Aviv-Yafo.

Kruisvaarders en pelgrims

Gelegen op een uitstekende rots, net hoger dan de rest van de kuststrook en uitkijkend over Tel Aviv in het noorden, is Old Jaffa een ware eyecatcher. De huidige vorm van de stad is terug te voeren tot het 11e-eeuwse fort dat de kruisvaarders hier bouwden. In 1268 werd Jaffa veroverd voor de Egyptische Mamluks, die de stad in de 14e eeuw uit angst voor nieuwe kruistochten volledig verwoestten.

Pas in de 17e eeuw kregen christelijke pelgrims, die in de haven van Jaffa aankwamen op hun reis naar Jeruzalem, toestemming van de Ottomaanse heer-

Jeruzalem

De geschiedenis ligt in Jeruzalem letterlijk en figuurlijk op straat. Wie alles wil zien en meemaken, proeven en voelen, heeft aan een week misschien nóg niet genoeg. In één dag kunt u echter prima kennismaken met Jeruzalem – al zult u wel moeten kiezen wat voor u belangrijk is.

Een wandeling (1-2 uur) over de 12 m hoge **stadsmuur** is de beste manier om een overzicht te krijgen van de **Oude Stad**. Begin bij de **Jaffa Gate**, vroeger de poort naar Jaffa en Hebron, voor pelgrims en handelaars de belangrijkste verbinding met de kust, en loop langs de Christelijke Wijk naar de **New Gate** in het noordwesten, die de christenen in nederzettingen buiten de poort makkelijker toegang gaf tot de Oude Stad. De **Damascus Gate**, voorzien van kleine torens en kantelen, is de grootste van de acht poorten. Het uitzicht van hier is fantastisch! Langs de Islamitische Wijk lopend komt u bij de eenvoudige **Herod's Gate**, daarna, met een schitterend uitzicht over de Olijfberg, de **Lion's Gate**.

In de Zesdaagse Oorlog van 1967 drongen Israëlische troepen via deze poort voor het eerst door tot in de Oude Stad. Langs de Tempelberg is de muur altijd afgesloten. De beroemde **Gate of Mercy** (ook wel Golden Gate of Eastern Gate) is al eeuwen gesloten, en zal weer opengaan als de Messias komt. Na de El-Aqsamoskee kunt u de muur weer op, richting **Dung Gate**, voorbij de Joodse en Armeense Wijk naar de **Zion Gate** en terug naar de Jaffa Gate.

De imposante **Citadel**, een archeologisch opgravingsterrein met het **Tower of David Museum** moet u ook aan het begin van uw bezoek bekijken. In het uitstekende museum komt de ruim 3000-jarige geschiedenis van Jeruzalem tot leven. Door middel van computeranimaties, video's, diapresentaties en hologrammen worden de Eerste en Tweede Tempel van alle kanten zichtbaar. Een aanrader is de **Night Spectacular**, een avondlijk klank- en lichtspel waarbij de muren van de Citadel als decor fungeren.

Een bezoek aan Jeruzalem is natuurlijk niet compleet zonder de **Klaagmuur**,

De Islamitische wijk van Jeruzalem is zowel toeristisch als authentiek

